

Ilmastotyöryhmän muistio 4.3.2020

LUT-yliopisto, NiemiCampus, Mukulankatu 19, tila D260, klo 9.30 – 11.30

1. Kokouksen avaus ja LUT-yliopiston ajankohtaiset kuulumiset / *Ville Uusitalo ja Suvi Konsti-Laakso, LUT*

Ville Uusitalo ja Suvi Konsti-Laakso esittelivät LUT-yliopiston Lahden opetustoimintaa ja tutkimusta erityisesti kestävyystutkimuksen ja yrittäjyyden osalta. LUTiin voi olla yhteydessä esim. projektitoista tai kesäharjoitteista. LUTin esitys on muistion liitteenä.

2. CANEMURE-hankkeen ajankohtaiset asiat / *Maarit Virtanen, Päijät-Hämeen liitto*

Ilmastotyössä keskustelua herättivät mm. SYKEN uudet päästölaskennat sekä hiilinieluihin liittyvät selvitystarpeet. Vähäpäästöisen liikenteen toimenpideohjelma etenee ja toinen työpaja pidettiin 4.3.2020. Ilmastomuutokseen sopeutumisen kysymyksiä selvitetään yhdessä Hämeen ELY-keskuksen kanssa 11.3.2020. Esitys on muistion liitteenä.

3. Ajankohtaiset asiat / *ilmastotyöryhmän jäsenet*

Lahden kaupunki on hyväksynyt ensimmäisen hiilinielu- ja kompensatio-ohjelman, jonka mukaan aletaan kompensoida henkilökunnan lentoja ja työajoja. Hiilinielujen osalta tarvitaan maakunnallinen ohjelma. Ilmastokumppanuus-toiminta yritysten kanssa etenee, mutta haasteena ovat resurssit toiminnan laajentamiseen. Lahti valittiin mukaan maailman johtavien ilmastokaupunkien listalle kansainvälisen Carbon Disclosure Projectin kautta. Koulujen ilmastotyötä tuodaan näkyvästi esille Ilmastogaalassa 5.5.2020.

Orimattilassa ollaan vastattu lukiolaisten vaatimukseen ilmastotoimista ja yhteen kunnan kiinteistöön on tulossa aurinkoenergiaa. Käynnissä on myös tuulipuistotunnusteluja Orimattilan pohjoisosassa. Myös ilmastohjelman valmistelu etenee ja sopivia indikaattoreita haetaan Mayors Indicator -hankkeen kautta.

Kärkölässä on käynnissä kysely ilmastoasioista kuntalaisille. Kärkölästä luvattiin selvittää myös mahdollisuutta esitellä kunnan puurakentamista Ympäristöministeriön Ilmastoviisaan rakentamisen tapahtumassa Lahdessa toukokuussa. Kärkölässä ja *Syvässä* mietityttävät kunnan keinot päästövähennyksiin, kun päästöt muodostuvat suurelta osin liikenteestä ja maataloudesta, ja kunnan väkiluku on pieni ja vähenemään päin. Tässä kaivattaisiin taas tietoa hiilinieluista ja kompensatiomahdollisuuksista.

Padasjoella on valmistunut KETS-raportointi ja energiankulutusta on saatu vähennettyä jopa suunniteltua enemmän. Asikkalan kanssa valmistui biokaasuselvitys ja lupaavimman kohteen yrittäjä on kiinnostunut asian eteenpäinviemisestä. Kunta selvittää lisäksi mahdollisuutta hyödyntää puhdistamolietteitä biokaasuntuotannossa. Myös Padasjoelle on kiinnostusta tuulivoimaan ja ensimmäinen maanomistajakuuleminen on pidetty. Kuntaan muuttaville asukkaille lähetetään kirje HINKU-toimista ja paikallislehteen on tulossa juttu KETSistä. *Hartolassa* KETS-työ on myös käynnissä Motivan energiakatselmuksilla käynnissä ja toimintasuunnitelman laa-
timisella. HINKU ja KETS -työryhmät on perustettu.

Asikkalassa toteutetaan myös KETS-toimenpiteitä ja uusi koulu tehdään elinkaarimallilla. Maatalouteen on tehty neuvontaa RANKU-hankkeen kautta ja biokaasusta on keskusteltu selvityksen yhteydessä kaikkien isompien tuottajien kanssa. Asikkalassa vietetään Earth Houria ja mukaan kutsutaan kaikki koululaiset ja kylät. Joukkoliikennettä uudistetaan yhdessä Padasjoen kanssa ja työmatka-kimppakyytisovellus on parhaillaan testissä. Kunta selvittää lisäksi kuljetusten hiilineutraaliutta ja jätteenkuljetuksen päästöt kompensoidaan.

Hollolassa on käynnissä ilmastokysely eri kohderyhmille käynnissä: asukkaat, päättäjät ja henkilöstö. Asia käsitellään valtuustoinfossa huhtikuussa. SYKLIn Economise-hanke on tulossa kouluttamaan päättäjiä ja kouluksia voi pyytää vielä tämän kevään ajan. KETSin toimenpideohjelmatyö on myös käynnissä.

LAB-ammattikorkeakoulussa on Saimian yhdistymisen myötä nyt rakennustekniikan opetusta, mitä voidaan hyödyntää hankkeissakin. Yhteistyö on lisääntynyt myös IT-puolen kanssa liittyen mm. digitalisoinnin hyödyntämiseen ympäristöpuolella. Energiaopiskelijoiden projektikurssit pidetään keväisin, tänä vuonna tehdään omakotitalokohtaisia energiakatselmuksia Motivan alustan kautta.

Kymenlaakson sähkö kertoi energiantuotannostaan, mikä on suurelta osin hiilineutraalia, käytössä on myös biopolttoaineita. Yrityksiin kaivataan edelleen tietoa esim. uusiutuvasta sähköstä ja sen hinnasta. Yritys on toteuttanut aurinkosähköjärjestelmiä Kymenlaaksoon ja niitä on vireillä myös Päijät-Hämeessä. Osassa kuntia lupavaatimukset ovat tiukentuneet ja vaihtelu vaatimuksissa on suurta kunnittain.

4. Yhteistyömahdollisuudet, Alueellinen energianeuvonta ja viestintä ilmastoasioista / *Maarit Virtanen, Päijät-Hämeen liitto*

Päätettiin järjestää KETS-työpaja yhdessä alueellisen energianeuvonnan kanssa. Kunnissa selvitetään osallistujat ja sopiva ajankohta toukokuun loppupuolelle. Yhteistä viestintää kehitetään ja kunnista kerätään tietoja helposti hyödynnettävään muotoon PowerPointiin. Viestintää tehostetaan myös Päijät-Hämeen liiton uusilla nettisivuilla, mitkä valmistuvat huhtikuussa.

5. Muut asiat, seuraavan tapaamisen ajankohta ja paikka

Seuraava ilmastotyöryhmän kokous pidetään Asikkalassa 27.5 klo 9.30. alkaen. Kimppakyydit Lahdesta Asikkalaan sovitaan Teamsissä.

Ilmastotyöryhmän muistio 27.5.2020

Teams-kokous, klo 9.30 – 11.30

1. Kokouksen avaus ja ilmastotyön ajankohtaiset kuulumiset / *Maarit Virtanen, Päijät-Hämeen liitto*

Maarit Virtanen esitteli ilmastotiekarttatyön etenemistä, esitys on muistion liitteenä. Tiekartan dokumenttiluonnos valmistuu elokuussa ja sidosryhmiltä pyydetään sitä ennen vielä täydennyksiä toimenpiteisiin. Luonnos viedään hyväksyttäväksi maakuntahallitukseen kommenttikierroksen jälkeen ja ilmastotiekartta julkaistaan tiekarttasivustolla.

Kuntien ilmastovastaavien kokouksessa 18.5.2020 keskusteltiin ilmastotyön etenemisestä ja sen haasteista. Päijät-Hämeen liitossa työstettiin teemoja eteenpäin yhteisten toimenpiteiden osalta 29.5.2020. Toimenpiteet liittyvät etenkin ilmastojohtamiseen, maakuntatasoisiin selvityksiin ja yhteishankintoihin.

2. Ilmastomuutokseen sopeutuminen ja varautuminen, *Päivi Tikkakoski / Suomen ympäristökeskus*

Päivi Tikkakoski SYKELtä piti alustuksen ilmastomuutokseen sopeutumisesta, esitys on muistion liitteenä. Esimerkiksi Lahdella, Helsingillä ja Tampereella on sopeutusohjelmia, joita voi hyödyntää kuntien työssä.

3. Yhteistyömahdollisuudet LABin kanssa, *Eeva Aarrevaara / LAB-ammattikorkeakoulu*

Eeva Aarrevaara esitteli yhteistyömahdollisuuksia MURCS-opiskelijoiden kanssa. Opiskelijat voivat tehdä ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja varautumiseen liittyviä selvityksiä sekä maakunta- että kuntatasolla. Opiskelijoilla on vähintään ammattikorkeakoulukoulutus ja 3 vuoden työkokemus. Opiskelijaryhmä on monipuolinen peruskoulutukseltaan ja heillä on paljon erilaisia valmiuksia. Kiinnostuneet voivat olla yhteydessä Maarit Virtaseen.

Kirsi Liukkonen-Hämäläinen Orimattilasta kertoi jo havaituista vaikutuksista, esim. kaivojen kuivumisen ilmoitukset ovat lisääntyneet, hulevesiasiat teollisuusalueilla, energiapuolella maalämmön ja aurinkoenergian käyttöönotto ja toisaalta öljysäiliöiden poistaminen, kuivuus on lisääntynyt, vieraslajit ovat lisääntyneet, myrskyt ovat lisääntyneet, josta seurauksena mm. sähkökatkot ja metsätuhot.

4. Ilmastotyöryhmän jäsenten ajankohtaiset kuulumiset

Johanna Snell Päijät-Hämeen liitosta kertoi kuulumisia toukokuussa alkaneesta Kestävät vaihtoehdot öljylämmitykselle -hankkeesta sekä CECI-hankkeesta. Esitys on muistion liitteenä. *Jaana Martikainen* kertoi, että kierätyspuiston vaihekaava on tekeillä ja se viedään kesäkuun maakuntahallitukseen, joka valitsee alueen kaavaehdotukseen. Jos asia etenee aikataulun mukaan, kaava on hyväksytty ensi vuoden alkupuolella. Vähäpäästöisen liikenteen toimenpideohjelma löytyy Päijät-Hämeen liiton nettisivuilta.

Asikkalassa kunnan energiansäästötavoite vuodelle 2025 on jo ylitetty ja jatkossa verrataan energiansäästöä vuosittaiseen säästöön. Lisäksi koulutetaan kunnan väkeä ilmasto- ja energia-asioihin, ensimmäinen koulutuskierros on käytännössä tehty. Asikkala on mukana Kestävät vaihtoehdot-hankkeessa.

LAB-ammattikorkeakoulussa on meneillään mm. kehitystyö Mukkulan kampuksen energiakiertotalouden toiminnasta. Siinä kehitetään energiansäätöjärjestelmää ja testataan pyrolyysilaitteistoa, johon LAB on investoinut. Toinen teema on asukkaiden osallistaminen, mikä liittyy CECI- ja Askel-hankkeeseen. Hollola ja Asikkala ovat lisäksi mukana Maallemuuttajat2030 -hankkeessa.

Lahti Energiolla on keskusteltu esimerkiksi jäteveden osalta hukkalämmön hyödyntämisestä ja kaukolämpö on entistä ilmastoystävällisempää. Kymijärvi III:n biokattila on toiminut eikä enää ole testattu hiiltä ja turvetta. Kärkölässä otettiin myös käyttöön biokattila. Vanhat öljykattilat poistuvat käytöstä. Fazerilla kauran-kuorikattilan käyttöönotto etenee ja se korvaa maakaasun. Lisäksi vieraslajeja tutkitaan ja poistetaan.

Heinolassa on esitetty kaupungin johtoryhmässä ilmastotiekartan tekemistä ja Heinola on myös mukana Kestävät vaihtoehdot-hankkeessa. *Orimattilan* ilmasto-ohjelma menee todennäköisesti kesäkuussa kaupunginvaltuustoon. Paikallisen nuorisoseuran kanssa toteutetaan yhteistyössä ilmastopolku, mikä aukeaa elokuussa. Kuntalaisille toivottaisiin seuranta-eri energiamuotojen toiminnasta (maalämpö, aurinko, tuuli) ja myös 1,5-asteen elämäntapakokeilun tuloksia olisi vielä hyvä tuoda esiin.

Padasjoella kunnan energiansäästöavoitteet ovat toteutuneet Asikkalan tapaa etuajassa. Padasjoki on myös mukana erillislämmityshankkeessa. Tuulivoima-asia edistyy ja maanomistajien kuuleminen on tulossa. Padasjoella on tulossa lisäksi henkilöstövaihdoksia, kun Piritta Siren tulee tuuraamaan Maria Virtasta 1.8 lähtien. *Kärkölässä* on päädytty toteuttamaan KETS-tyo sittenkin konsulttipalveluna, mikä on hieman hidastanut aloitusta. Tilintarkastuskertomuksessa kiiteltiin kuntaa HINKUun liittymisestä. *Sysmässä* on toteutettu kysely ilmastotyöstä ja sen tulokset julkistetaan valtuustossa 2.6.

Lahden ympäristöpääkaupunki-hankkeeseen liittyen avattiin 15.5. sivusto, jonka kautta voi hakea ympäristöhankkeille rahoitusta. Ensimmäinen rahoitus päätetään ennen kesälomia. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma on ollut kaupunginhallituksen kokouksessa käsiteltävänä. 1,5-asteen kuntakokeilusta on myös puhuttu kokouksessa. LABin valokuvauksen opiskelija haluaa kuvata jonkun perheen elämäntapamuutosta, eli 1,5-asteen kokeilun osalta on mahdollisesti tulossa lisää viestintää.

Hollolassa käsitellään seuraavassa ilmastotyöryhmän kokouksessa päästöjä. Kunnan elinvoimajohtaja on ottanut ilmastotyön omaksi asiakseen ja hänen kanssaan on käyty aikatauluja läpi. Elokuussa ollaan saamassa lisäresursseja ilmastotyöhön ja jatkossa pohditaan, miten hollolalaisten yritysten kanssa tehdään yhteistyötä ilmastoasioissa. Hollola on mukana myös Ympäristöpääkaupunki-toiminnassa, mistä on saatu pyyntö lähettää tiedot Hollolan toimenpiteistä. Hollolassa on tehty ensimmäistä kertaa KETS-raportointi. Lisäksi on laitettu Hollolan kunnan nettisivuille tietoa kunnan ilmastotyöstä.

LUTissa on valmisteltu rahoitushakemus tulevaisuuden hiilineutraalista lähiöstä (Mukkula), missä tähdätään kulutusperustaisen hiilijalanjäljen pienentämiseen. Rahoitusta on haettu YM:ltä ja ARA:ta. Tutkimus tulisi keskittyä asumiseen, liikkumiseen ja syömiseen tuoden esiin keinoja hiilineutraaliuden kehittämiseen.

5. Muut asiat, seuraavan tapaamisen ajankohta ja paikka

Seuraava ilmastotyöryhmän kokous ja kohdevierailu pidetään Asikkalassa 9.9.2020 klo 9.30. alkaen. Kokous voidaan pitää tarvittaessa etänä.

Ilmastotyöryhmän kokous ke 9.9.2020

Teams-kokous, klo 9.45–11.30

1. Kokouksen avaus ja ajankohtaiset ilmastoasiat, Maarit Virtanen / Päijät-Hämeen liitto

Ilmastotiekartta on kommentoitavana Päijät-Hämeen liiton kotisivuilla ja se on lähetetty sidosryhmäläisille sähköpostilla, kommentit 22.9. mennessä. Ilmastotiekartan oma nettisivu on työn alla. Kunnilta tarvittaisiin vielä lisää toimia, joita on tarkoitus koota kuntien johtoryhmissä syksyn aikana. SYKEltä on tulossa skenaario-työkalan ensimmäinen osa testattavaksi syksyn aikana.

Aurinkosähkön yhteishankinta -kampanjalle haetaan rahoitusta Ympäristöpääkaupunki-avustuksista yhdessä kaikkien kuntien kanssa. Hanke voisi alkaa marraskuun alusta, Päijät-Hämeen liitto koordinoi hakemuksen.

Metsäkeskuksen järjestämä metsityskampanja pidetään Heinolassa pe 11.9. ja Hollolassa v. 2021. Muitakin alueita voi olla mahdollista ottaa mukaan keväällä.

Kaikki kyytiin -kimppakyytipalvelu on tarjolla kokeiluun ilmaiseksi maaseudulle, osa kunnista on ilmoittanut kiinnostuksesta ja mukaan ehtii vielä. Energiansäästöviikko on tulossa, ainakin Energiavartti-tietovisaan helppo ja kiva osallistua. Myös SYKE:n Hiilineutraali-webinaareja kannattaa seurata.

2. Biokaasun potentiaali ja pullonkaulat Päijät-Hämeessä, Sami Luste ja Paavo Lähteenaro / LAB-ammattikorkeakoulu

Sami Luste ja Paavo Lähteenaro esittelivät biokaasun tuotannon haasteita ja mahdollisuuksia Päijät-Hämeestä päivitettyjen materiaalivirtatietojen pohjalta. Biokaasun tuotanto Päijät-Hämeessä tapahtuu tällä hetkellä isoissa laitoksissa: Labio, Kariniemen ja Ali-Juhakkalan vedenpuhdistuslaitokset. Lisäksi Heinolassa Stora Ensolla on tehtaansisäinen järjestelmä.

Materiaalien tilannekuva: jätevesien biokaasupotentiaali jo hyödynnetty pääosin. Elintarviketeollisuuden jäteettä menee jopa Ruotsiin. Maatalouden virrat ovat hyödyntämättä, mutta tuki tms. tarvittaisiin, jotta niitä olisi järkevää hyödyntää.

Potentiaalia:

- lanta, pieniä laitoksia tiloille voitaisiin rakentaa, mutta kannattavuus yksinään heikko. 1 % lannasta hyödynnetään tällä hetkellä biokaasuna.
- olki, hanke meneillään Heinolassa, voidaan hyödyntää myös korkea-asteisempina materiaalina kuin energiana
- heinä/nurmi, luonnonhoitopeltojen, suojavyöhykkeiden ja kesantojen materiaali kiertoon, jonkin verran myös säilörehunurmea
- Kuntien potentiaalit laskettu, Orimattilassa suurin potentiaali
- Synergiakartta biokaasupotentiaalista tehty

Lisäksi esiteltiin pohjavesienergian hyödyntämistä ATES järjestelmällä, Salpausselän alue on parhaimpia tähän Suomessa. Järjestelmässä on sekä lämmitys- että jäähdytyspotentiaalia, hyödyntäminen tapahtuu

lämpöpumppujen avulla. Askon alueella ollut käytössä v 2017 alkaen. Luvitus herätti keskustelua, on vesilain alainen.

3. Heinolan biotaloushankkeet, Sami Luste / LAB-ammattikorkeakoulu

Sami Luste esitteli biotalouden kehittämistä Heinolassa, mihin kuuluu LABin ja Heinolan kaupungin yhteistyösopimus. Suunnitteilla on iso biojalostamo Heinolaan, bio- ja kiertotalouden ekosysteemiä edistetään Viherreän kasvun biokylä-hankkeessa. Lisäksi Extra-CT-hankkeessa kehitetään vähähiilistä uuttamista ja uuttakin rahoitusta ollaan hakemassa.

4. Kestävät vaihtoehdot öljylämmitykselle, Johanna Snell / Päijät-Hämeen liitto

Pikainen katsaus hankkeen ajankohtaisiin. Asukaskyselyn vastauksien käsittely on työn alla.

5. Ilmastotyöryhmän jäsenten ajankohtaiset kuulumiset

Ilmastotyöryhmän jäseniin on tullut muutoksia: Lahdesta on uutena edustajana Aino Kulonen, Padasjoelta Piritta Sirén sekä Jari Komi ja Hämeen ELY-keskuksesta Eira Rosberg. Sysmästä kutsutaan lisäksi mukaan Aki Tiihonen.

Kunnissa työ KETS-toimenpideohjelman kanssa on käynnissä, Heinolassa myös ilmasto-ohjelman teko etenee. Orimattilan ilmasto-ohjelma on valmistunut ja nyt tiedotetaan sen tuloksista. Myös ilmastopolku on tulossa. Kärkölä saa lisävoimia ilmastotyöhön LABin harjoittelijasta. Sysmässä kunnan työntekijät saivat latauspisteen polkupyörille. Hollolassa kunnan ilmastotyöryhmän kokous on tulossa, tiedonkeruu toimenpiteistä on käynnissä ja kunnan työntekijöiden sitouttaminen etenee. Lisäksi yhdistysavustuksiin on tulossa ilmastokriteeristö.

Hämeen ELY-keskuksessa ovat aloittaneet sisäiset poikkialueelliset ryhmät: ilmasto, kiertotalous ja työllisyys. Lisäksi Hämeen ELYyn on tulossa tuulivoimakoordinaattori. LABista ja LUTista muistutettiin yhteistyömahdollisuuksista, esim. 40 uutta kiertotalouden opiskelijaa on aloittanut maisteriohjelmassa LUTilla Lahdessa ja hankkeet jatkuvat.

Lahti Energia on ottamassa käyttöön Kärkölässä uuden biokattilan ja opiskelijatyönä on valmistunut selvitys vastuullisista polttoainehankinnoista. Myös kaukokylmä pohjavedestä-hanke on tulossa. KSOY:n verkkoaluelle on kytketty 1 000 aurinkosähköjärjestelmää ja toiminta on menossa hiilineutraaliksi lähivuosina.

Päijät-Hämeen liiton puolesta muistutettiin Traficomien tukihauasta kävelyn ja pyöräilyn infraan kunnille. Hakuaika on syyskuun loppuun ja Jaana Martikainen voi auttaa haussa <https://www.traficom.fi/fi/asioi-kanssamme/hae-kavelyn-ja-pyorailyn-investointiohjelman-valtionavustusta> . Liikkumisen ohjaukseen liittyvää tukea on tulossa syys-lokakuussa. Rahoituspuolella uuteen elpymisvälineeseen vaaditaan ilmastotoimia 30 %:iin hankkeista. Lisärahoitusta on tulossa loppuvuodesta hakuun liitolla.

6. Muut asiat ja seuraava kokous

Kuntaliiton järjestämän kuntien ILMAVA-valmennuksen haku on käynnissä ja mukaan on hakenut kuntia Päijät-Hämeestä.

Seuraava kokous ke 2.12.2020 klo 9.00

Ilmastotyöryhmän kokouksen muistio

2.12.2020 klo 9-10.45, Teams-kokous

1. Kokouksen avaus ja ajankohtaiset ilmastoasiat, Maarit Virtanen / Päijät-Hämeen liitto

Maarit Virtanen esitteli ajankohtaisia ilmastoasioita ja joulukuun alussa avautunutta ympäristöministeriön avustushakua kuntien ilmastohankkeille. Nyt avautuneen haun lisäksi ympäristöministeriössä on suunnitteilla erillinen haku kuntien ilmastotyön alueelliseen koordinaatioon. Esitys on muistion liitteenä.

Päijät-Hämeen liiton sivuilta löytyvät lisäksi Maatalouden ilmastoratkaisut-webinaarin aineistot: <https://paijat-hame.fi/ilmastotiekartta/materiaalipankki/>

2. Kestävän kehityksen rahoitus, Juha Hertsi / Päijät-Hämeen liitto

Juha Hertsi kertoi tulevista rahoitusmahdollisuuksista, Päijät-Hämeen liiton kautta toteutetaan haut: EAKR, AKKE, REACT-EU. Lisäksi on tulossa kansallista rahoitusta, joita on avattu liitteenä olevassa esityksessä tarkemmin. Vihreä siirtymä sisältää mm. energia-aiheisia asioita. Ensi vuonna on isoja hankekokonaisuuksia haussa, joten kumppaneita ja hankeideoita kannattaa jo koota.

3. Ilmastotyöryhmän jäsenten ajankohtaiset kuulumiset, toimenpide-ehdotukset ensi vuodelle sekä hankeideat

Asikkalassa kaupallinen toimija on kiinnostunut tuulivoiman kehittämisestä. Kunta on sitoutunut omaan ympäristöhankkeeseen, jossa viestitään asukkaille ja yrityksille eri teemoista joka kuukausi. Aurinkosähköä on suunnitteilla kiinteistöihin. Asikkala on mukana ILMAVA-hankkeessa, kuten myös Heinola, Hollola, Lahti ja Padasjoki. **Hartolassa** on panostettu erityisesti KETS-toimenpiteisiin, tulossa on investointeja ja aurinkoenergiaa useampaan kiinteistöön.

Heinolassa kaupungin ilmastotiekartta tehdään ensi vuonna. Kaupunki on Ilmavan lisäksi mukana Tiedolla johtamisen tuki-hankkeessa. Muuten panostetaan erityisesti liikenteen päästöjen vähentämiseen ja tähän toivottaisiin tietoa indikaattoreista. Myös KETS-kuntakatselmuksista kaivattaisiin kokemuksia. **Hollolan kunnan** ilmasto-ohjelma on valmistumassa vuoden 2020 puolella ja samalla listataan 100 toimenpidettä. Kiinteistöihin on tulossa älykästä teknologiaa ja Hollola osallistuu Motivan järjestämään KETS-kuntavertailun.

Kärkölässä on tehty Hinku-ohjelmaa, mikä on menossa valtuustoon. KETS-toimenpideohjelman tekemiseen on lähdössä tarjouspyynnöt. Puurakentaminen etenee uuden koulun osalta. **Lahden kaupunki** otti käyttöön Ilmastovahdin, jossa on nyt SECAP-toimenpiteet, mutta tietoja täydennetään muiden ohjelmien osalta. Työkalu vaikuttaa hyvältä myös tiedolla johtamisen kannalta. Ilmastokumppanuus-toimintamallia on uudistettu, tarkennettu kriteerejä ym., mukana ovat LABin opiskelijat.

Orimattilassa on käynnissä ympäristöohjelman päivitys ja valtuusto on hyväksynyt ilmasto-ohjelman. Ilmastomuutoksen sopeutumistoimia on tehty tänä vuonna, kun saatiin apuja Murcs-opiskelijoilta. Tilapalveluiden kilpailutuksessa huomioidaan KETS ja öljylämmitystä on vaihdettu mm. maalämpöön kiinteistöissä.

PÄIJÄT-HÄMEEN LIITTO
The Regional Council of Päijät-Häme

Tuulivoimaselvityskin on vireillä ja biokaasusta tullut kyselyitä. **Padasjoella** kouluvalaistuksen uudistus on tehty yhden koulun osalta ja energiatehokkuuskoulutus tehty koulujen henkilöstölle. Jätevedenpuhdistamolla on otettu käyttöön aurinkopaneelit. **Sysmässä** on käynnissä tuulivoimakaavan laatiminen ja kunnan uusi strategia on menossa hyväksyttäväksi valtuustoon ennen joulua.

LAB-ammattikorkeakoulussa on käynnissä ja valmistelussa paljon hankkeita kestävän kehityksen ja kiertotalouden teemoissa. Lisäksi käynnistyi puurakentamisen muuntokoulutus. Kestävän kehityksen kurssi on nyt pakollinen kaikille opiskelijoille. Myös **LUTilla** on paljon hanketoimintaa ja esim. LADECin ja Teollisuusseuran kanssa kehitetään PK-yrityksille keke-mittaristoa ensi kevään aikana. Tätä pilotoidaan joidenkin yritysten kanssa ja tavoitteena on jatkaa toimintaa vuosittain. Lähiöohjelma-hankkeessa on myös hiilijalanjälki teema ja Kannaksen lukion kanssa lasketaan lukion hiilijalanjälki.

KSOY on matkalla hiilineutraaliksi toimijaksi. Tiedoksi kerrottiin, että energian alkuperätakuu on menossa uusiksi ensi vuonna – mahdollista ostaa sähkö ja lämmitys sekä polttoaineet uusiutuvana (todennettu alkuperä). **Lahti Energialla** biokattilaprojektit edistyvät, Kärkölässä käyttöönotto lähellä. Yrityksen strategiaa on päivitetty ja ympäristöohjelman päivitys on tulossa.

Hämeen ELYssä on kartoitettu kiertotalouden kannalta kiinnostavia yrityksiä, joita löytyi Päijät-Hämeestä 10 000 kappaletta. Tarkempia tietoja saadaan, kunhan tarkempi analyysi on tehty. Oman ilmastotiekartan jalkautus on aloitettu ja vastuullisuusraportointia on tulossa. Huomio valtionhallinnon omissa organisaatioissa on erityisesti kädenjäljessä. Tätä voisi miettiä hankkeisiinkin.

Päijät-Hämeen liiton osalta liikennejärjestelmätyöryhmä on jättänyt Traficomille rahoitushakemuksen liikku-
misen ohjauksen käynnistämistä kaikissa kunnissa. Päätös rahoituksesta tehdään tammikuussa. Liikenteen indikaattoreihin liittyen valtakunnallinen liikennetutkimus tehdään vuoden 2021 aikana ja Päijät-Hämeen osalta on tilattu tarkempi otos. Tulokset saadaan todennäköisesti vasta loppuvuodesta 2022. Kestävät vaihtoehdot öljylämmitykselle -hankkeessa saatiin pidettyä asukkaiden infotilaisuudet, seuraavana aloitetaan puhelinneuvonta.

Hankeideoista kiinnostusta herätti erityisesti yritysten kanssa tehtävä yhteistyö, luonnon monimuotoisuuden kytkeminen ilmastotyöhön sekä kuntien ilmastokoordinaatio. Näiden työstämistä jatketaan Teams-alustalla.

4. Muut asiat ja seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään ke 3.3.2021 klo 9–11.